

Openen en sluiten, maar.....

L. P. A. STEENBEKKERS EN H. W. LOGMAN

Kleine huishoudelijke hulpmiddelen spelen een alledaagse – en dus een belangrijke – rol bij de zelfredzaamheid van ouderen. Daarom alleen al verdienen ze speciale aandacht van vormgevers en voorlichters. Een zorgzame blik op openers en sluitingen in de keukens van een vergrijzende samenleving.

Ouderen laten steeds duidelijker weten behoefte te hebben aan een zelfstandig bestaan (Verwey-Jonker, 1986). De prijs voor het comfort verzorgd te worden – afhankelijkheid, ledigheid, betutteling en de individuele of collectieve lastendruk – is ook wel erg hoog. De overheid streeft naar verhoging van de zelfredzaamheid, zodat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen. Maar SWOKA (1982/1985) constateerde dat goederen en diensten vaak nog niet aangepast zijn aan de behoefte van ouderen, en de Stichting Consument en Veiligheid (1985) signaleerde veel ongevallen bij ouderen in eigen huis. Redenen voor Konsumenten Kontakt om in 1986 met een serie onderzoeken te starten gericht op goederen en diensten voor ouderen.

Eén onderzoek uit deze serie is uitgevoerd door de vakgroep Wonen/Verzorgingstechnologie van de Landbouwwuniversiteit te Wageningen. Dit onderzoek had betrekking op de gebruiksgeschiktheid van hulpmiddelen voor het openen van verpakkingen van dagelijkse levensmiddelen voor ouderen en bestond uit drie delen:

- nagaan of een aantal veel voorkomende systemen van openers voor verpakkingen van dagelijkse levensmiddelen voldoet aan de eisen die door mensen van 65 jaar en ouder gesteld mogen worden;
 - nagaan of een aantal veel voorkomende systemen van kinderveilige sluitingen door deze groep geopend kan worden;
 - aan de hand van de resultaten voorlichting geven aan de doelgroep en de industrie.
- In dit artikel wordt op de eerste twee delen ingegaan. De gestelde vragen worden nader gespecificeerd en zowel de methode van on-

derzoek als de opzet ervan worden behandeld. Daarna zullen de resultaten van het onderzoek in algemene bewoordingen weergegeven worden.

Enige kanttekeningen vooraf

Onder "openers" worden hier verstaan: blikopeners en allesopeners. Er is voor deze twee soorten van openers gekozen omdat ze in veel huishoudens voorkomen; één van de twee is in de meeste huishoudens aanwezig. Ook flesopeners zullen een hoge penetratiegraad hebben, maar deze zijn omwille van tijd en kosten niet in het onderzoek betrokken. Gebruikseisen voor de openers in dit onderzoek: de toepassing van de openers moet gemakkelijk zijn, zowel wat betreft de wijze van gebruik als de vereiste krachtsinspanning. Is de wijze van gebruik niet zonder meer duidelijk dan dient een gebruiksaanwijzing aanwezig te zijn, die in het Nederlands en met duidelijke afbeeldingen aangeeft hoe met de opener gewerkt moet worden om tot een optimaal resultaat te komen.

Het is algemeen bekend dat de krachten in handen en armen met de leeftijd afnemen. Daarom mag de eis gesteld worden dat het gebruik van een opener weinig kracht vraagt. Daarnaast moet de opener goed functioneren en moet de kans op verwondingen zo klein mogelijk zijn.

Dit leidt tot de volgende onderzoeksvragen:

- is de toepassing duidelijk?
- is de wijze van gebruik eenvoudig?
- gaat het openen gemakkelijk?
- werkt de opener doelmatig?
- is de opener veilig?
- is de gebruiksaanwijzing duidelijk (indien aanwezig)?

Wat betreft kinderveilige sluitingen: de indruk bestaat dat veel ouderen – en niet alleen ouderen – moeite hebben met het openen van kinderveilige sluitingen, enerzijds omdat dit een te grote krachtsinspanning vergt, anderzijds omdat de uit te voeren handelingen te gecompliceerd zijn.

De volgende vragen kunnen worden gesteld:

- is de openings- en sluitingsaanwijzing op

de dop goed leesbaar?

- is deze begrijpelijk?
- gaat het openen gemakkelijk?
- is de verpakking hersluitbaar?

Onderzoeksoptez

In het onderzoek is een vergelijking gemaakt tussen de verschillende systemen van blikopeners en allesopeners. Hieraan ging een vooronderzoek vooraf, om een keuze te kunnen maken uit het marktaanbod van openers. De blikopeners zijn ingedeeld naar de volgende systemen:

- a. handmodel met aandriifwiel-tje en vast mesje;
- b. handmodel met aandriifwiel-tje en snijwiel-tje;
- c. handmodel met aandriifwiel-tje, snijwiel-tje en klemmechanisme;
- d. handmodel met aandriifwiel-tje en snijwiel-tje dat horizontaal onder de fels (blikrand) snijdt;
- e. handmodel elektrische blikopener;
- f. tafemodel elektrische blikopener.

Uit het vooronderzoek bleek dat openers met vast mesje (systeem a) absoluut niet voldeden aan de eis van beperkte krachtsinspanning en zij zijn daarom niet in het hoofdonderzoek opgenomen. Van de blikopeners met snijwiel-tje (systeem b) kwamen twee openers voor het hoofdonderzoek in aanmerking; van de overige systemen is één exemplaar getest, in totaal dus zes stuks (foto 1 en 2).

De allesopeners zijn in de eerste plaats bestemd voor het openen van potten met schroef- en klemdeksels. Zij zijn ingedeeld in drie systemen:

- x. opener met het scharnierpunt aan de top, klemmechanisme in de vorm van "tandjes";
- y. opener met het scharnierpunt aan de top, klemmechanisme in de vorm van "pootjes";
- z. opener met het scharnierpunt in het midden, klemmechanisme in de vorm van "tandjes".

Ook hier is een vooronderzoek gedaan om te bepalen welke allesopeners in het hoofdonderzoek meegenomen zouden worden. Dit resulteerde in de conclusie dat de enige opener met systeem y te slecht was om in het hoofdonderzoek meegenomen te worden; na één keer gebruiken was deze al helemaal ontzet. Van de overige allesopeners zijn één exemplaar met systeem x en één exemplaar met systeem z in het hoofdonderzoek opgenomen. Verder is er ook een blikopener getest met een voorziening voor het openen van klemdeksels. Alhoewel de opener niet overtuigde in het vooronderzoek is deze toch opgenomen, omdat dit type in veel huishoudens gebruikt wordt (foto 3, p. 147).

Bij de kinderveilige sluitingen werd zo veel mogelijk gewerkt volgens de voorschriften van NEN 1740 (voorschriften met betrekking tot het testen van kinderveilige sluitingen). De keuze van de sluitingen was gebaseerd op het aanbod ervan in winkels. In totaal werden

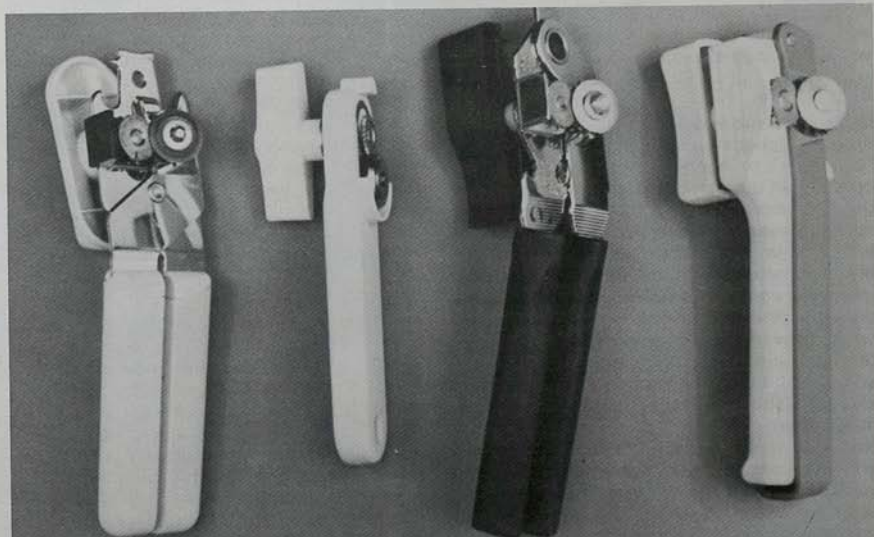

Foto 1. Blikopeners met (v.l.n.r.) systeem: b, d, b en c.

zeven veel voorkomende uitvoeringen getest: twee met het "knippen-draaien-systeem" en vijf met het "drukken-draaien-systeem" (ill. p. 148). Voor dit onderdeel werd geen vooronderzoek gedaan.

Respondenten

Aan de respondenten werd een aantal voorwaarden gesteld. Zo moesten ze zelfstandig wonen, omdat er dan van uitgegaan kan worden dat men zelf de warme maaltijd bereidt en daarbij gebruik zal maken van de te onderzoeken hulpmiddelen.

De respondenten werden geworven via een oproep in een plaatselijk huis-aan-huis-blad en in het maandblad van het dienstencentrum voor ouderen "De Wielewaag" in Wageningen. De onderste leeftijdsgrens werd uiteindelijk op 55 jaar gesteld. Er meldden zich echter te weinig hoogbejaarden (80+) aan, daarom werd besloten toch enige bewoners van een verzorgingstehuis te benaderen, ook al kunnen zij niet als zelfstandig wonend beschouwd worden.

In totaal hebben 64 ouderen zich opgegeven om mee te werken aan dit onderzoek: 43 vrouwen en 21 mannen in de leeftijd van 55 tot 95 jaar. Hiervan woonden er 58 zelfstandig en 6 in een verzorgingstehuis; 16 respondenten waren jonger dan 65 jaar.

Uitvoering van het onderzoek

Met iedere proefpersoon werd een aparte afspraak gemaakt voor het onderzoek in "De Wielewaag", zodat onderlinge beïnvloeding van respondenten niet mogelijk was. De werkwijze was als volgt:

Blikopeners

De blikopeners werden in willekeurige volgorde aangeboden. Gevraagd werd eerst een "oefenblik" te openen met de betreffende opener. Dit om aan de opener te wennen en uit te proberen hoe er mee gewerkt moest worden; eventueel aan de hand van de gebruiksaanwijzing. Daarna volgde een klein blikje (tomatenpuree), om na te gaan wat de invloed is van een verpakking met een kleine diameter en een geringe hoogte op respectievelijk de werking van de opener en de hanterbaarheid. En tenslotte kreeg de proefpersoon een halfliterblik te openen, omdat dit in kleine huishoudens meer gebruikt wordt dan literblikken.

Nadat de blikken geopend waren, werd gevraagd de opener te beoordelen aan de hand van een vragenlijst. Beoordeeld werden: gebruiksaanwijzing, toepassing, aanbrengen op het blik, kracht, openen, veiligheid en handligging. Ook werd een algemene beoor-

deling door de respondenten gegeven. Dit gebeurde voor elk van de aspecten in de vorm van een cijfer tussen 1 en 5. De cijfers en eventuele op- en aanmerkingen werden door de proefleider genoteerd.

Na drie openers (en dus na 9 blikken geopend te hebben) werd ongeveer een kwartier gepauzeerd. Deze tijd werd gevuld met het doornemen van een vragenlijst over ervaringen in de thuissituatie met verpakkingen van levensmiddelen in het algemeen (Steenbeekers en Logman, 1987).

Allesopeners

De allesopeners werden beoordeeld bij het openen van potten met draaideksel en potten met klemdeksel. Hier was de werkwijze ongeveer gelijk aan die bij de blikopeners. Als eerste werd getracht de potten met draaideksel met de hand te openen. Hiervan werd het resultaat genoteerd. Daarna werd een allesopener aangeboden en kreeg men nieuwe potten met het verzoek deze te openen. Ook hier werd gewerkt met een oefenverpakking om de respondenten gelegenheid te geven te wennen aan de opener. Er moesten drie verschillende potten met draaideksel geopend worden:

- een kleine pot met glad deksel, kleine diameter ($\varnothing$ 69,5 mm);
- een grote pot met glad deksel, grote diameter ($\varnothing$ 80 mm);
- een grote pot met geribbelde deksel, grote diameter ($\varnothing$ 81 mm).

Elke opener werd door de respondenten beoordeeld op gebruiksaanwijzing, toepassing, aanbrengen, kracht, openen, veiligheid, handligging en er werd nog een algemene beoordeling gegeven.

Na een pauze van een kwartier werden de potten met klemdeksel geopend. Hiervoor werden de twee allesopeners gebruikt, met daarnaast een blikopener die voorzien was van een haak, bestemd om dit soort potten te openen. Met elke opener werd één pot geopend. Ook dan werden de openers op bovengenoemde aspecten beoordeeld.

Kinderveilige sluitingen

Bij de kinderveilige sluitingen was de werkwijze iets anders. In NEN 1740 staat een aantal voorschriften voor het testen van kinderveilige sluitingen. Zo moeten de respondenten 5 minuten tijd krijgen om een verpakking met kinderveilige sluiting te openen. Dit werd ook in het onderhavige onderzoek gedaan. Meestal gaf men het echter al eerder op. Dan werd voorgedaan hoe de betreffende verpakking geopend kon worden en mocht men het nog een keer proberen. Lukte het openen wel, dan werd gevraagd de verpakking te her-

ven. Dit ge-
in de vorm
cijfers en
werden door

en geopend
vartier ge-
d met het
er ervarin-
gingen van
n (Steen-

eld bij het
en potten
kwijze on-
eners. Als
t draaidek-
n werd het
een alleso-
uwe pot-
n. Ook hier
akking om
geven te
n drie ver-
geopend

kleine di-

te diame-

sel, grote

enten be-
epassing,
veiligheid,
algemene

verden de
Hiervoor
ruikt, met
zien was
potten te
n pot ge-
op boven-

de werk-
een aan-
n kinder-
sponden-
erpakking
Dit werd
gedaan.
r op. Dan
e verpak-
men het
openen
ng te her-

sluiten en deze daarna opnieuw te openen. De verpakkingen werden in willekeurige volgorde aangeboden. De kinderveilige sluitingen werden op een aantal aspecten beoordeeld, namelijk: openings-sluitingsaanwijzing op de dop, kracht, openen, hersluiten, grootte van de dop, veiligheid en een algemene beoordeling. Na vier verpakkingen werd gepauzeerd.

Resultaten openers

De resultaten van het onderzoek zullen per aspect in algemene bewoordingen weergegeven worden. Maar nu eerst iets over het bezit en gebruik van de onderzochte hulpmiddelen door de respondenten in hun huishouding:

De zelfstandigwonenden hebben allemaal een handblikopener in huis; vier van hen hebben ook een elektrische blikopener. De frequentie van gebruik verschilt: 31 personen gebruiken de blikopener minder dan één keer per week, 20 personen 1 tot 3 keer per week, terwijl 5 respondenten deze 4 tot 7 keer per week gebruiken. Van deze mensen zegt 59% ($n=34$) wel eens problemen te heb-

ben met het gebruik ervan. De problemen zijn dan meestal dat het mesje reeds bij aanschaf te bot is, of te snel bot wordt, of dat het openen te veel inspanning kost.

De allesopener is bij 28 respondenten (48%) een onderdeel van de keukeninventaris. Van hen gebruiken 13 personen deze allesopener minder dan één keer per week. Ook hier treden problemen op bij het gebruik ervan. Neggen personen (31%) noemen als problemen: het aanbrengen van de opener op de pot en de afstand van de handvaten: deze is voor hen te groot.

Blikopeners

Gebruiksaanwijzing

Bij vier van de acht geteste openers was een gebruiksaanwijzing aanwezig. Deze varieerde van een klein stukje papier met drie tekeningetjes en een beetje tekst, tot een groot vel met tekeningen en uitleg in meerdere talen. Opvallend was dat de gebruiksaanwijzing wel gelezen werd als deze uit slechts weinig tekst bestond. Uitgebreide beschrijvingen werden niet gelezen. Men begon met het apparaat te werken en alleen als het niet lukte, werd alsnog even gelezen wat er in de gebruiksaanwijzing stond.

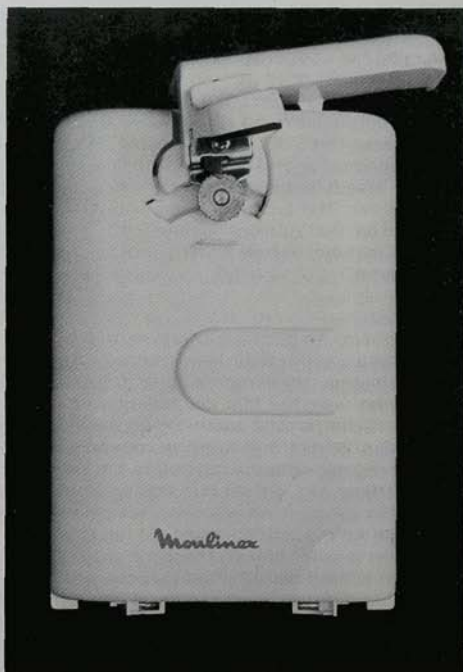
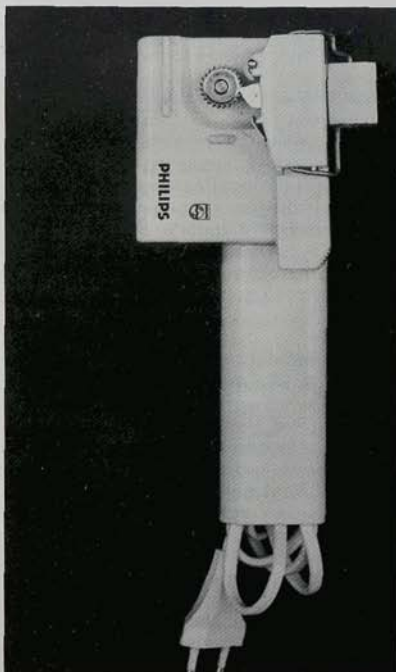

Foto 2. Elektrische blikopeners: handmodel (e) en tafelmodel (f).

Toepassing

De meeste mensen wisten hoe met de openers met systeem b, d.i. het handmodel met aandrijf- en snijwiel, gewerkt moest worden. Hoe de nieuwe systemen gebruikt moesten worden was vaak echter niet duidelijk; ook niet na het lezen van de gebruiksaanwijzing. Na een mondelinge toelichting was de toepassing meestal geen probleem meer.

Aanbrengen op het blok

Ook hier geldt dat dit geen problemen opleverde voor de openers werkend volgens systeem b. Bij de opener die onder de fels snijdt, kostte het enige moeite om deze goed aan te brengen. Dit geldt ook voor het handmodel elektrische blikopener. Bij dit type waren regelmatig twee personen nodig om de opener aan te brengen op het blok.

Kracht

De kracht die nodig is om met de opener te werken is – zoals te verwachten – bij de elektrische blikopeners gering. Toch kon één opener met systeem b hiermee concurreren; het kostte erg weinig kracht om hiermee blikken te openen. Voor de overige openers was de benodigde kracht acceptabel.

Openen

Als de opener eenmaal goed aangebracht was, ging het openen bij de meeste blikopeners redelijk tot goed. Hierop vormden twee openers een uitzondering, namelijk het handmodel elektrische blikopener en de handopener met klemmechanisme. Deze twee openers liepen vaak uit het blik waardoor ze steeds opnieuw aangebracht moesten worden. Het kostte dan ook beduidend meer tijd om met zo'n opener een blik te openen dan met een van de andere onderzochte exemplaren.

Veiligheid

De veiligheid van de blikopeners werd in het algemeen als goed beoordeeld. Hierover had men weinig op- en aanmerkingen. Dit geldt echter niet voor het blik als zodanig: er is altijd een scherpe rand aanwezig als een blik geopend is, en daarmee kans op verwondingen. De meeste openers snijden in het deksel, waardoor een deksel met scherpe rand uit het blik gevist moet worden. De openers die onder de fels snijden halen als het ware een kapje van het blik af. Hierdoor ontstaat dus geen scherp deksel maar de bovenrand van het blik wordt scherp. Veel respondenten moesten hierop gewezen worden. Het snijden onder de fels heeft nog een nadeel, want de stevigheid van het blik vermindert, waardoor de kans op knoeien groter wordt; de zij-

kant van het blik kan immers ingeknepen worden.

Handligging

Het verschil in beoordeling was voor dit aspect niet significant.

Conclusie

In het algemeen geldt dat de respondenten niet vertrouwd waren met een elektrische blikopener, terwijl het gebruik van de traditionele handopeners weinig problemen opleverde. Aan de openers die volgens een nieuw principe werken moest men even wennen. De constructie van de openers zou zodanig moeten zijn dat een gebruiksaanwijzing niet nodig is om te weten hoe met de betreffende opener gewerkt moet worden. Is dit niet mogelijk, dan dient de bijgevoegde gebruiksaanwijzing kort en bondig te zijn, met duidelijke tekst in het Nederlands en tekeningen.

Bij aankoop van een nieuwe opener is het zelden mogelijk de keuze te baseren op de werking van de opener. Slechts uiterlijkheden – en eventueel ervaringen met vorige openers – kunnen als keuzecriterium aangehouden worden. Dat het uiterlijk van een opener weinig zegt over de doelmatigheid is evident. Het zou aanbevelenswaardig zijn dat de consument, die tot aankoop van een opener wil overgaan, in de gelegenheid gesteld wordt deze opener eens te proberen.

Allesopeners getest op draaideksels

Gebruiksaanwijzing

Slechts bij één van de drie allesopeners was een soort gebruiksaanwijzing aanwezig, bestaande uit tekeningetjes waarop de toepassingsmogelijkheden aangegeven zijn. Deze zijn echter erg klein, zodat ze onleesbaar zijn, zeker voor ouderen. De uitvoering van de allesopeners maakt een goede, duidelijke gebruiksaanwijzing gewenst.

Toepassing

De toepassing was niet voor iedereen meteen duidelijk. Met name de twee klemringen voor deksels met verschillende diameter, waren verwarrend. Het feit dat één opener om z'n lengte-as gedraaid moest worden om de tweede ring te kunnen gebruiken, was erg onduidelijk. Vaak moest men op deze mogelijkheid gewezen worden.

Aanbrengen

Bij het aanbrengen moest er op gelet worden dat de opener goed horizontaal gehouden werd, zodat de vier klemvoorzieningen gebruikt werden. Gebeurde dit niet, dan schoot de opener gemakkelijk van het deksel af. Dit gebeurde vooral bij de opener met het schar-

geknepen

s voor dit

pendenten
electrische
de traditi-
men ople-
een nieuw
n wennen.
ou zodanig
wijzing niet
betreffende
lit niet mo-
bruiksaan-
duidelijke
ngen.

ener is het
eren op de
uiterlijkhe-
met vorige
um aange-
k van een
atigheid is
dig zijn dat
n een ope-
heid gesteld
en.

sels

openers was
nwezig, be-
de toepas-
zijn. Deze
esbaar zijn,
van de al-
delijke ge-

ereen met-
klemringen
meter, wa-
opener om
rden om de
n, was erg
deze moge-

elet worden
gehouden
ningen ge-
dan schoot
ksel af. Dit
het schar-

december 1987

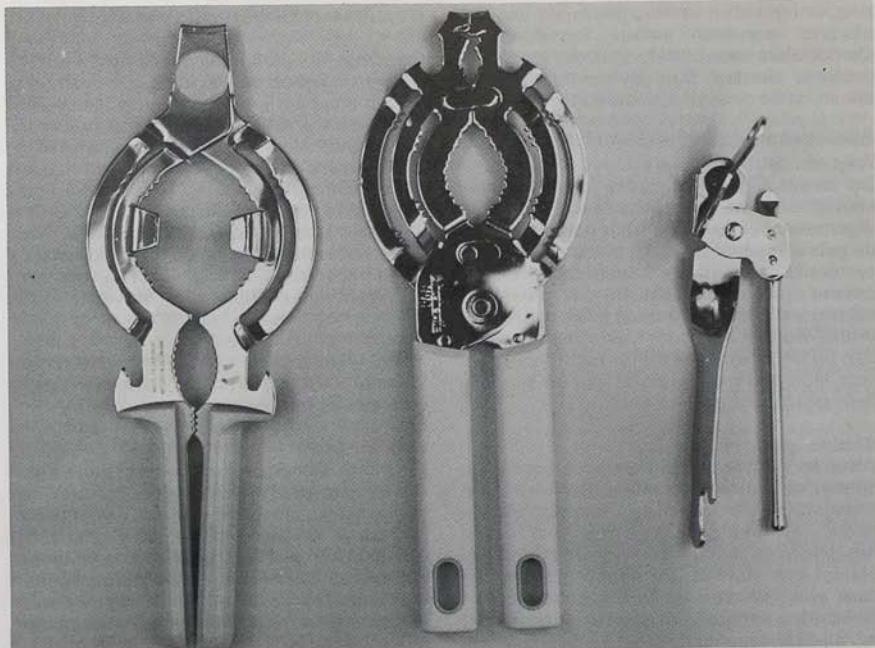

Foto 2. V.l.n.r.: allesopener met topscharnier (x), met middenscharnier (z) en blikopener met dekselhaak.

nierpunt in het midden. Hierbij speelde ook de afstand tussen de handvaten een rol. Mensen met kleine handen kunnen deze niet omvatten, de afstand is te groot. Dit betekende dat de opener met twee handen vastgehouden moest worden. Een derde hand om de pot vast te houden ontbreekt bij de meeste mensen...

Kracht

De respondenten waren van mening dat er geen groot verschil was met betrekking tot de inspanning die nodig was om de potten te openen: die was in beide gevallen te groot. De opener met het scharnierpunt in het midden, systeem z, bleek vaker langs de deksel te glijden. Dit kwam omdat de opener dicht bij het scharnierpunt vastgehouden werd (met name door mensen met kleine handen) waardoor een geringe klemkracht op het deksel uitgeoefend kon worden.

Openen

Als de opener eenmaal goed aangebracht was en men kon voldoende kracht uitoefenen, dan bleek het wel mogelijk een pot te openen. Dat dit niet bij alle respondenten lukte moge op grond van het voorgaande duidelijk zijn.

Veiligheid

Over de veiligheid van de openers waren de meningen verdeeld. Een aantal respondenten was van mening dat er gevaarlijke haken aan de openers zaten; anderen dachten juist dat deze ongevaarlijk waren.

Handligging

Ook dit leidde tot verschil van mening. De verschillen in uitvoering van de handvaten leverden verschillende beoordelingen op. Mensen met kleine handen vonden de afgeronde, korte handvaten prettiger, terwijl respondenten met grote handen de voorkeur gaven aan afgeplatte, brede handvaten.

Conclusie

Uit deze resultaten kan geconcludeerd worden dat geen enkele van de geteste allesopeners ideaal is. Een beter produkt zou ontworpen moeten worden waarmee potten met draaideksel ook door mensen met kleine handen en/of weinig kracht in hun handen geopend kunnen worden..

Het bovenstaande geldt voor de allesopeners wanneer ze gebruikt worden voor het openen van potten met draaideksels. Echter het genoemde onder de punten: gebruiksaanwij-

zing, veiligheid en handligging is ook van toepassing wanneer potten voorzien van klemdeksels met behulp van deze openers geopend worden. Daarom wordt hieronder alleen op de overige aspecten ingegaan.

Allesopeners getest op klemdeksels

Toepassing

De toepassing van de alles-opener bij het openen van potten met klemdeksel was in het algemeen wel duidelijk. Naar aanleiding van de gebruiksaanwijzing die bij de opener met systeem z geleverd werd, werd de top van de opener meestal gebruikt. Bij de opener met systeem x werd een van de twee haken gebruikt. Hoe de blikopener gebruikt kon worden bij het openen van deze potten was niet voor iedereen meteen duidelijk; enige mondelinge toelichting was noodzakelijk.

Aanbrengen

Wanneer geprobeerd werd met de top van de opener de potten te openen, bleek het aanbrengen vaak moeilijk te gaan omdat de top te dik was, waardoor deze niet goed tussen het deksel en de glazen rand van de pot geplaatst kon worden. De opener schoot dan vaak weg. Werden de haken gebruikt, dan leverde het aanbrengen geen enkel probleem op. Bij de blikopener ging het aanbrengen iets minder gemakkelijk, ook deze gleed vaak weg.

Kracht

De respondenten waren van mening dat er geen verschil was in de benodigde kracht. Deze was in alle gevallen acceptabel.

Openen

Wanneer de top van de opener gebruikt werd, kostte het in het algemeen iets meer moeite om de pot te openen, dan wanneer een van de haken gebruikt werd. Zeker als deze haken dicht bij de handvaten geplaatst waren, zoals bij de opener met systeem x het geval was, ging het openen moeiteloos. De poging om de potten met de blikopener te openen had meestal slechts gaten in het deksel tot gevolg. Door de opener steeds op een andere plaats aan te brengen werd het aantal zo groot, dat de inhoud bereikt kon worden zonder dat de deksel van de pot gehaald was!

Algemene beoordeling

In het algemeen werd de opener met systeem x hoger gewaardeerd dan die met systeem z. Veel respondenten maakten hierbij echter de opmerking dat ze thuis meestal een mes of een theelepeltje gebruikten om potten met klemdeksel te openen. De blikopener bleek ongeschikt om dit soort potten te openen.

Resultaten kinderveilige sluitingen

Openings- en sluitingsaanwijzing

Aanwijzingen op de dop in de vorm van tekst blijken qua begrijpelijkheid duidelijker te zijn dan tekeningen. Wel moet dan met twee contrasterende kleuren gewerkt worden. Wanneer immers de letters dezelfde kleur hebben als de dop, zijn ze moeilijk te lezen. Een duidelijk lettertype en een zo groot mogelijke letter bevorderen de leesbaarheid ook. Verder is het van belang dat de tekst Nederlands is en moet deze begrijpelijk zijn: de term "drukken" is duidelijker dan "duwen".

Kracht

In het algemeen kan gezegd worden dat de knippen-draaien-sluitingen de minste kracht vereisen bij het openen.

Openen

Dit hangt samen met het voorgaande punt. De knippen-draaien-sluitingen kunnen het gemakkelijkst geopend worden. Zo gemakkelijk, dat af en toe over de beveiliging heen gedraaid kan worden zonder op de aangegeven plaats te knippen. Dit is natuurlijk een kwalijke zaak, zeker gezien het feit dat deze verpakkingen vaak geopend en hersloten moeten worden. Het openen van drukken-

Twee systemen kinderveilige sluitingen.

ngen

van tekst
ker te zijn
twee con-
len. Wan-
ur hebben
. Een dui-
mogelijke
ook. Ver-
ederlands
de term
n".

len dat de
ste kracht

nde punt.
nnen het
gemakke-
ging heen
aangege-
uurlijk een
t dat deze
hersloten
drukken-

draaien-sluitingen gaat moeilijk; het duurt even alvorens men de techniek door heeft, daarna kost het iets minder moeite.

Hersluiten

Ondanks het feit dat de verpakkingen op dit aspect niet significant verschillend beoordeeld werden, wordt hierop nog kort ingegaan. Er zijn verschillende principes om te controleren of een verpakking goed hersloten is. Bij een aantal verpakkingen wordt een duidelijke "klik" gehoord wanneer deze goed hersloten zijn. Daarnaast zijn er sluitingen die ratelen wanneer ze in de richting "openen" gedraaid worden, terwijl er niet gedrukt wordt. Dit is een controle-mogelijkheid waarop gewezen moest worden. Bij enkele andere uitvoeringen kan de dop bij het sluiten onbepakt worden doorgedraaid. Hoe stevig deze sluit is niet vast te stellen. Dit moge dan niet gevaarlijk zijn, het is in elk geval verward.

Grootte van de dop

Voor het knijpen-draaien-systeem is een grote dop erg prettig. De hand kan in een natuurlijke stand gehouden worden. Voor het drukken-draaien-systeem is de grootte iets minder belangrijk. Toch geldt ook hier: hoe groter, hoe beter. Daarnaast moet zeker bij dit laatste systeem gelet worden op de afwerking van de dop; er mogen geen scherpe randen aanwezig zijn. Bij de beoordeling werden de - iets grotere - doppen van het knijpen-draaien-systeem iets hoger gewaardeerd dan de doppen van het drukken-draaien-systeem.

Veiligheid

Met betrekking tot de veiligheid was de beoordeling van de onderzochte systemen niet significant verschillend. Echter, de meeste verpakkingen van huishoudchemicaliën zijn van kunststof gemaakt. Zeker wanneer hard op de dop gedruwd wordt, blijken deze flessen niet erg stevig: ze deuken gemakkelijk in. Maar ook glazen verpakkingen zijn niet zonder naadeel; ze kunnen kapot vallen.

Algemene beoordeling

Wanneer de verpakkingen in hun geheel bekeken worden, krijgen de knijpen-draaien-verpakkingen de hoogste waardering, omdat het openen weinig problemen opleverde. Er worden door de respondenten echter vraagtekens gezet bij de veiligheid ervan: kinderen zullen die verpakkingen ook gemakkelijk kunnen openen.

Concluderend kan gezegd worden dat het openen van kinderveilige sluitingen op pro-

dukten in de huishouding voor veel mensen een probleem is. Het vraagt een te grote krachtsinspanning, zeker voor ouderen. Bij sommige uitvoeringen is de mate van her-sluiting oncontroleerbaar. Een systeem dat weinig kracht vraagt, maar toch veilig is, verdient aanbeveling. Hieraan zou echter voorlichting gekoppeld moeten worden met betrekking tot kinderveilige sluitingen in het algemeen en het openen ervan in het bijzonder.

Summary

In 1986 the consumer organization "Konsumenten Kontakt" started a series of examinations into the goods and services for the elderly. One of the examinations applied to the use of tin-openers, jar-wrenches and child-proof locks. The examination was held with the aid of men and women aging from 55 to 95 years. Examined was whether or not some commonly used openers for packings of daily provisions came up to the requirements for use of the elderly. Also investigated was the extent to which the elderly were able to open and reclose the most frequently occurring systems of child-proof locks. In this article the results of the examination are roughly described and recommendations are done for improvements in design and instruction.

Literatuur

- PORS, 1985; Stichting Consument en Veiligheid, Amsterdam.
Steenbekkers, L. P. A. en H. W. Logman, 1987. Ouderen en Openen, een onderzoek naar de gebruiksgeschiktheid van een aantal openers voor ouderen en het openen van kinderveilige sluitingen door ouderen; Vakgroep Wonen/Verzorgingstechnologie, Landbouwwuniversiteit Wageningen.
Stephan, C. en Ch. Bloos, 1985. Innovatie voor bejaarden, Vernieuwing verouderd? SWOKA onderzoeksrapporten nr. 31, Den Haag.
Zuidberg, A. C. L., 1982. Innovatie voor bejaarden? Verslag van een vooronderzoek. Werkgroep Consumentengedrag, LH Wageningen, SWOKA Interimrapporten nr. 8, Den Haag.
Verwey-Jonker, H., 1986. De vergeten tachtig procent. In: Tijdschrift voor Huishoudkunde 7(5)1986.

Auteurs

Mw. ir. L. P. A. Steenbekkers, Technische Universiteit Delft, Faculteit van het Industrieel Ontwerpen, Vakgroep Productergonomie, Jaffalaan 9, 2628 BX Delft.
Ir. H. W. Logman, Landbouwwuniversiteit Wageningen, Vakgroep Wonen/Verzorgingstechnologie, Ritzema Bosweg 32a, 6700 DB Wageningen.

Het rapport van dit onderzoek kan besteld worden bij het secretariaat van de Vakgroep Wonen/Verzorgingstechnologie van de Landbouwwuniversiteit, Ritzema Bosweg 32a te Wageningen. De kosten bedragen f 25,-.